

TAMPEREEN KAUPUNKI

**Monitoimijainen työskentely lapsiperheissä/
Lapsiperheiden aikuissosiaalityön palvelu**

Riikka Kimpanpää

Johtava sosiaalityöntekijä

Lapsiperheiden aikuissosiaalityön palvelu

Taustaa

Perheellisten aikuisten palveluja pohdittiin osana Tampereen aikuissosiaalityön uudelleenorganisointia 2016. Perheellisille haluttiin tarjota sama aikuissosiaalityötä kuin mitä perheettömille aikuisille oli tarjottu Tampereella jo pidempään. Lisäksi uusi sosiaalihuoltolaki edellytti järjestämään palvelutarpeenarvion, omatyöntekijän sekä asiakassuunnitelman kaikille niiden tarpeessa oleville asiakkaille.

Tampereella perheelliset aikuiset olivat jo pidempään kuuluneet sosiaalityön osalta lapsiperheiden sosiaalipalveluihin, jossa pääsääntöisesti ei kuitenkaan ole ollut mahdollista tehdä aikuisille omia, henkilökohtaisia suunnitelmia. Aikuissosiaalityön ja lapsen sosiaalipalvelujen on sittemmin katsottu myös olevan omia erityisosaamisalueitaan.

Päätettiin perustaa aikuissosiaalityön organisaatioon oma palvelu niille perheellisille aikuisille, joille on sosiaalihuoltolain mukaan nimettävä omatyöntekijä. Lapsiperheiden aikuissosiaalityön palvelu aloitti toimintansa 1.1.2017 kokeellisilla resursseilla. Palvelu ruuhkautui vuoden 2017 loppuun mennessä ja parhaillaan pohditaan onko resursseja mahdollista lisätä. Palveluun pääsee tällä hetkellä vain osa aikuissosiaalityötä tarvitsevistä asiakkaista.

Nykytilanne Tampereella

Perheelliset asiakkaat ohjautuvat sosiaalipalveluihin moninaisia reittejä pitkin. Asiakkaat voivat itse ottaa yhteyttä Pyydä Apua – nappien, neuvontanumeroiden ja sosiaalipalvelujen neuvonnan kautta. Lisäksi yhteistyötahot välittävät tietoa sosiaalityön tarpeessa olevista perheistä sekä aikuissosiaalityön palveluihin että lapsiperheiden sosiaalipalveluihin. Jos asiakkaalla/perheellä on jo nimetty omatyöntekijä, välittyy yhteydenotto omatyöntekijälle. Niille asiakkaille/perheille, joilla ei ole nimettyä omatyöntekijää, on tehtävä palvelutarpeenarvio.

Jos yhteydenotto tulee aikuissosiaalityön palveluihin, tehdään aikuiselle palvelutarpeenarvio Sosiaalipalvelujen neuvonnassa. Palvelutarpeenarvio tehdään suoraan lapsiperheiden aikuissosiaalityön palvelussa silloin, jos omatyöntekijän tarve on jo arvioitu toisaalla sosiaalialan ammattilaisen toimesta (sairaala, sosiaalipäivystys, toisen kunnan sosiaalityöntekijä jne.). Palvelu perustetaan aina aikuiselle.

Jos yhteydenotto tulee lapsiperheiden sosiaalipalveluihin, aloitetaan siellä tarvittaessa perheen ja lapsen tilanteen selvitys. Palvelu perustetaan aina lapselle.

Perheiden tilanteet ovat usein hyvin monimutkaisia. Perheestä tehdään yhteydenotto sosiaalipalveluihin usein siinä vaiheessa, kun lapsi oireilee tai kun perhettä uhkaa häätö, sähköt ovat poikki tai ilmenee asumisen ongelmia. Usein taustalla voi olla vanhempien jo pidempään jatkunutta kuormittuneisuutta, jaksamattomuutta ja elämänongelmia. Monia perheitä voitaisiinkin auttaa myös aikuissosiaalityön keinoin, eli panostamalla erikseen perheen aikuiseen ja tämän elämänhallinnan vahvistamiseen.

Mitä on aikuissosiaalityö?

Aikuissosiaalityössä työskennellään aikuisten, eli 18-vuotta täyttäneiden asiakkaiden kanssa. Aikuissosiaalityön asiakkuus on aina henkilökohtainen. Aikuissosiaalityön tehtäväkenttää ovat mm:

arkielämän hallinnassa tukeminen ja ohjaaminen

yksilön psykososiaalinen tuki, elämänvalmennus

asumisen ongelmien ratkominen ja asunnottomuuden ehkäiseminen

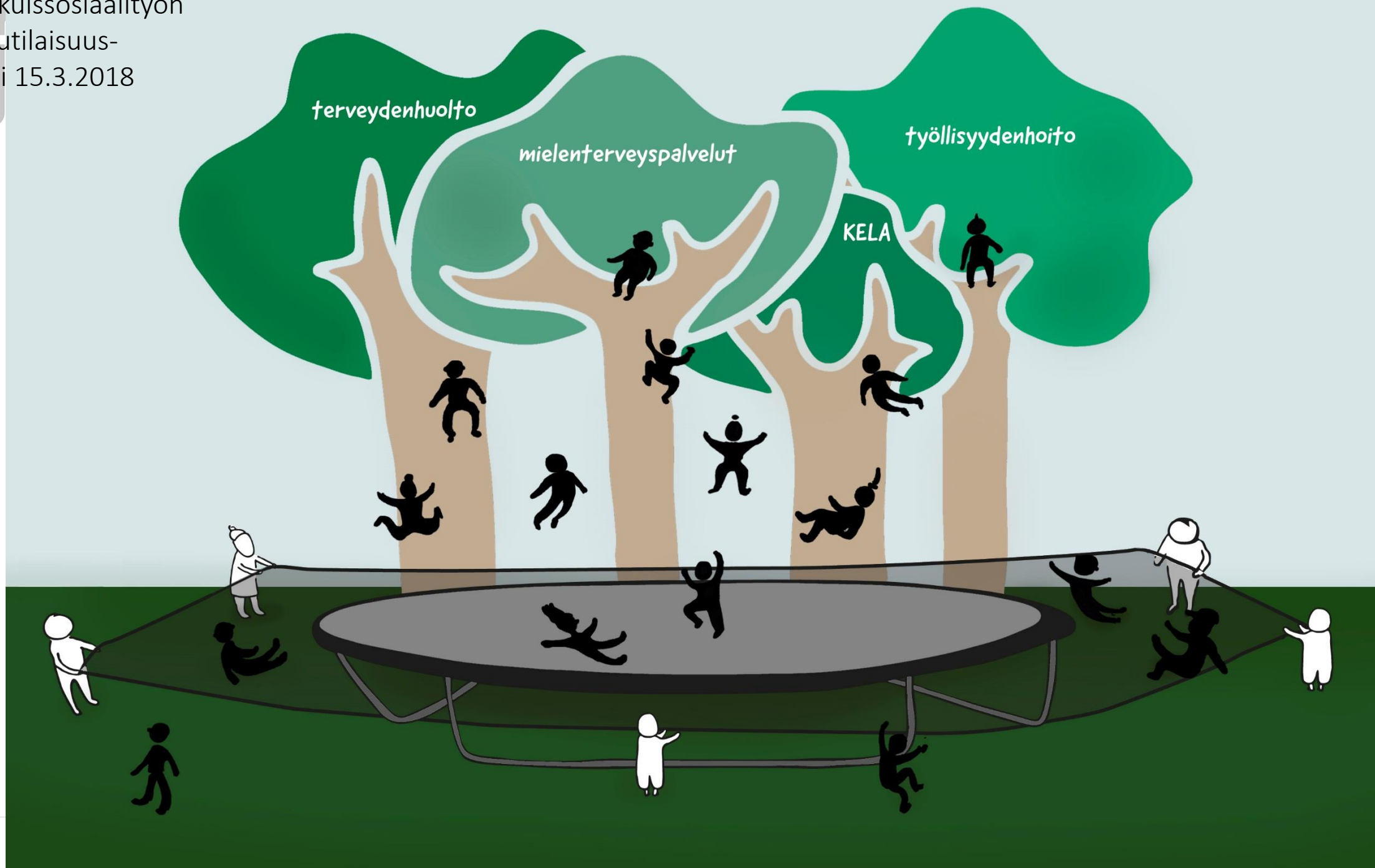
päihde- ja mielenterveysongelmissa tukeminen, palveluverkoston koordinointi ja sen luominen

yksinäisyyden ja syrjäytymisen ehkäisy sekä osallisuuden edistäminen

työttömyyden ehkäisy ja työttömyyden seurauksissa tukeminen

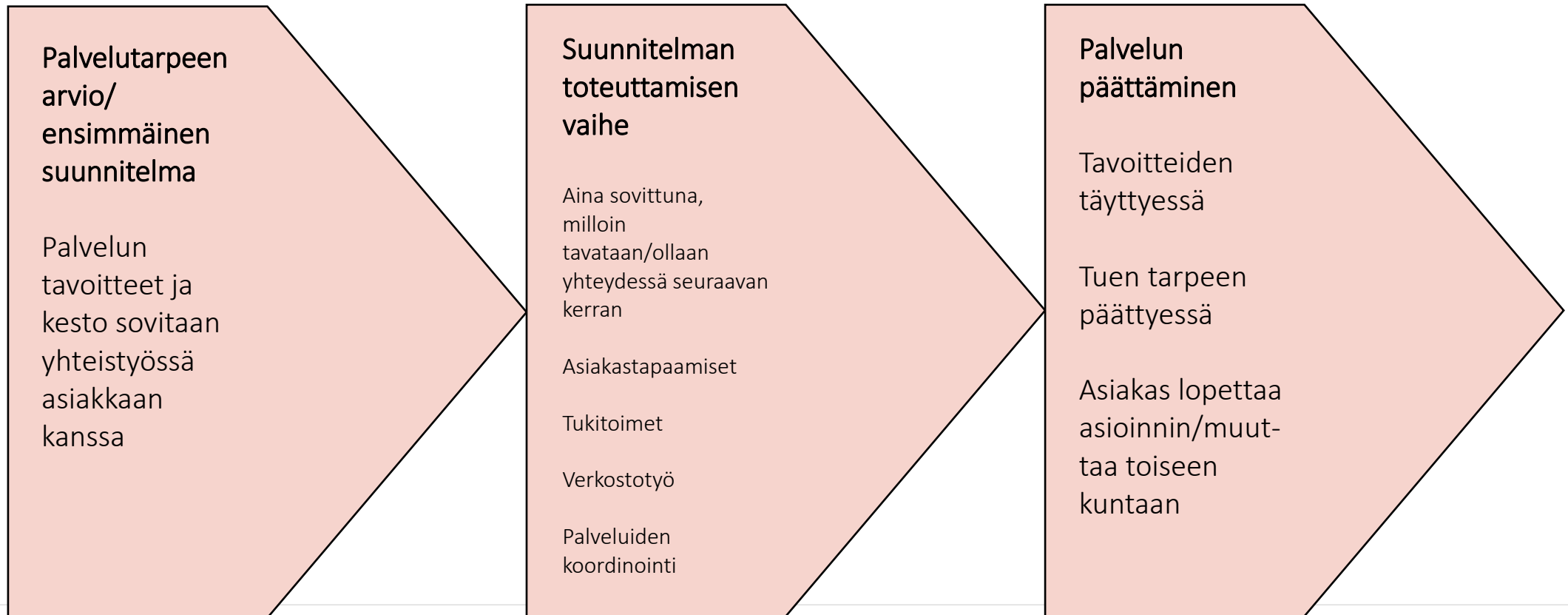
palvelujen koordinointi

Aikuissosiaalityön palvelu

Palvelu perustuu aina palvelutarpeenarvioon ja asiakassuunnitelmaan. Palvelun tavoitteet asetetaan yhdessä asiakkaan kanssa. Suunnitelmat kirjataan sosiaalihuoltolain mukaisesti aikuisen sosiaalihuollon asiakasrekisteriin. Asiakkaan kanssa sovitaan palvelun kestosta. Asiakassuunnitelma voi muuttua palvelun aikana, mutta tavoitteiden asettaminen alussa sekä tarkistaminen tilanteen muuttuessa on erittäin tärkeää. Palvelun päättäminen ei tarkoita palvelun lopullista päättymistä. Mikäli asiakkaalle tulee uudelleen aikuissosiaalityön tarvetta, hän palaa saman omatyöntekijän asiakkuuteen ja palvelu aloitetaan uudestaan.

Yhteinen palvelutarpeenarvio

Moni perhe hyötyisi lapsiperheiden sosiaalipalvelujen ja aikuissosiaalityön yhteisestä palvelutarpeenarviosta. Sosiaalityöntekijät tarkastelevat perheen kokonaisuutta kukin omasta erityisosaamisalueestaan käsin. Näin muodostuu kokonaisvaltainen arvio perheen palvelujen tarpeesta niin aikuisen kuin lapsen näkökulmasta ja tarpeista lähtien.

Arvion perusteella voidaan sopia, että asiakkuus:

- A Alkaa lapsella lapsiperheiden sosiaalipalveluissa
- B Alkaa aikuisella aikuissosiaalityön palveluissa
- C Alkaa molemmissa ja tehdään työparityönä

Yhteinen asiakkuus

Kun perheen asiakkuus on molemmissa palveluissa, yhteistyö on olennaista ja työ tulisi tehdä työpari- idealla. Jos yhteistyö jää vähäiseksi, ei toimintamallilla onnistuta. Perheessä ei voi olla kahta omatyöntekijää, jotka eivät tee yhteistyötä. Työnjaon tulee myös olla isoissa linjoissa selkeää kaikille toimijoille. Aikuissosiaalityöntekijä ei esimerkiksi voi valmistella eikä tehdä lasta koskevia suunnitelmia tai päätöksiä kuten palvelutarpeenarviointia, sijoituksia tai huostaanottoja.

Perheillä on usein myös muuta palvelu- ja tukiverkostoa kuten päihde- ja mielenterveyspalvelut, terveydenhuolto, neuvolat, päiväkodit, koulu, perhetyö, kolmas sektori jne. Isossa kunnassa sekä aikuisille että lapsille on palveluja runsaasti. Perheen sosiaalityöntekijä lapsiperheiden sosiaalipalveluissa on asiantuntija lapsen palveluverkoston suhteen ja aikuissosiaalityöntekijä aikuisen palveluverkoston suhteen. Aikuissosiaalityöllä on perinteisesti ollut koordinoiva rooli aikuisen palvelujen suhteen, mikä erityisesti pirstaleisessa palveluviidakossa on tärkeää.

On mahdollista, että lapsen tuen ja palvelun tarve päättyy, koska tilanne lapsen olosuhteiden näkökulmasta on parantunut. Aikuissosiaalityö voi jatkaa perheen kanssa aikuissosiaalityön keinoin ja ylläpitää sekä vahvistaa aikuisen elämänhallintaa tarvittaessa. On myös mahdollista, että lapsen kohdalla päädytäänkin huostaanottoon. Tällöinkin aikuissosiaalityön on mahdollista jatkaa vanhemman rinnalla.

Visio perheiden kanssa tehtävästä sosiaalityöstä aikuissosiaalityön ja lapsiperheiden sosiaalityön yhteistyönä = tuloksena vanhempien toimintakyvyn vahvistuminen ja lasten olosuhteiden parantuminen.

Isä on ollut pidempään työtön, sairastunut masennukseen ja käyttää liikaa alkoholia. Taloustilanne huolettaa, vuokra on rästissä.

Aikuissosiaalityössä

työskennellään isän kanssa tavoitteellisesti, keskittyen hänen tilanteeseensa ja etsimällä ratkaisuja.

- päihdehoito
- taloudenhallinta
- psykososiaalinen tuki
- työn/päivätoiminnan löytäminen
- hyvän, merkityksellisen elämän edesauttaminen

Äidillä on vaikea pitkäaikainen sairaus. Hän ei voi enää tehdä ammattinsa mukaista työtä. Hänellä on uupumusta ja masennusta.

Aikuissosiaalityössä

työskennellään äidin kanssa tavoitteellisesti, keskittyen hänen tilanteeseensa ja etsimällä ratkaisuja.

- kuntoutuminen
- taloudenhallinta
- psykososiaalinen tuki
- hyvän, merkityksellisen elämän edesauttaminen

Lapsista on herännyt huolta, heillä on poissaoloja koulusta, vaikuttaa ettei kotona saada huolehdittua arjesta.

Lapsiperheiden sosiaalityö keskittyy kartoittamaan ja vahvistamaan lasten tilannetta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehtivät tavata aikuisten lisäksi riittävästi myös lapsia ja järjestää lapsille erilaisia tukimuotoja.

Miksi ?

Aikaa lastensuojelutyölle: Kun aikuissosiaalityön osuus siirretään aikuissosiaalityöhön, saavat lapsiperheiden sosiaalipalvelujen työntekijät enemmän aikaa varsinaiseen työhönsä

Asiakkuus tuen tarpeen mukaisesti: Onko kyse enemmän aikuissosiaalityön tarpeesta vai lapsen palvelujen tarpeesta?
Häädöt/taloudelliset ongelmat/elämänhallinta → aikuissosiaalityön osaamiskenttää

Ennaltaehkäisy: Lapsiperheiden sosiaalipalvelujen tarvetta voidaan vähentää kun perheiden aikuisia tuetaan ennaltaehkäisevästi aikuissosiaalityön keinoin. Auttamalla aikuista autetaan lasta.

Asiakkaan etu: Perheelliset aikuiset saavat samaa aikuissosiaalityön palvelua kuin perheettömät aikuiset (omat arviot ja suunnitelmat, ohjaus, sosiaalityö). Lapsen asema asiakkaana paranee, kun työntekijällä on enemmän aikaa keskittyä lapsen tilanteeseen sekä perheen tukemiseen lapsen tilanteen kautta.

Kustannukset: Aikuissosiaalityö on halpaa verrattuna sijoituksiin ja huostaanottoihin.

Miten?

Kehittämiskäytännöt: Toimintamallin kehittämisessä ja suunnittelussa työntekijöiden ja asiakkaiden kokemukset, ajatukset ja ideat ovat avainasemassa → paras lopputulos

Asenteet kohdilleen: Tarvitaan ajattelua yli tiimi- ja organisaatorajojen, oman ja toisen työn arvostusta, luottamusta toiseen asiantuntijaan, yhteistyötaitoja ja kommunikointia.

Yhteistyöstä sopiminen: Laajoissa kuvioissa kirjalliset ohjeet koskien palvelujen kuvausta ja työnjakoa. Pienemmässä koossa jatkuvan vuoropuhelun ylläpitämistä yhteistyöpalaveriin, vierailuihin, infotilaisuuksiin.

Tiedottaminen: Avoin tiedottaminen sekä omassa tiimissä, organisaatiossa että yhteistyötahoille. Kuka tekee ja mitä tekee? Selkeät palvelukuvaukset ja ajantasaiset yhteystiedot.

Perehdyttäminen: Uudet työntekijät heti sisään kuvioon, perehdyttäminen yli organisaatorajojen erilaisista asiakokonaisuuksista.

Kiitos!

TAMPEREEN KAUPUNKI

